

Humanitärt bistånd

Humanitärt bistånd räddar människoliv och lindrar mänskligt lidande i krissituationer. De viktigaste aktörerna inom det humanitära biståndsområdet är FN-organisationerna, internationella Röda Korset och Röda Halvmånen – rörelsen samt medborgarorganisationerna. Den internationella humanitära hjälpen uppgår årligen till cirka 15 miljarder amerikanska dollar. Finland har under de senaste åren gett humanitärt bistånd 70–90 miljoner euro per år; i statbudgeten för 2012 uppgår anslaget till 83,5 miljoner euro, vilket är nästan 10 procent av anslagen för det egentliga utvecklingssamarbetet. Av Finlands humanitära bistånd kanaliseras tre fjärdedelar via FN-systemet. Förutom detta ges bistånd via Finlands Röda Kors till det internationella Röda Korset samt till två andra finländska medborgarorganisationer. Hjälpen administreras inom utrikesministeriet av enheten för humanitärt bistånd vid ministeriets utvecklingspolitiska avdelning.

Målet för revisionen var att utreda hur utrikesministeriet sköter administrationen av biståndet, Finlands agerande och påverkningssamverkan inom det internationella humanitära systemet, biståndets resultat och effekter samt kopplingen mellan humanitärt bistånd och övrigt utvecklingssamarbete.

Administrationn av Finlands humanitära bistånd är i det stora hela väl ordnat. Likväl finns det skäl att göra förbättringar i bland annat ministeriets interna processer, i anvisningsförfarandet, i de avtal som reglerar användningen av biståndet samt i uppföljningen av biståndets användning.

Tyngdpunktsområden för Finlands internationella påverkansarbete inom det humanitära biståndet har under de senaste åren varit bl.a. att lyfta upp de humanitära frågorna på agendan hos FN-organisationernas styrelser, att stärka sambandet mellan humanitärt bistånd och utveckling och att förstärka den humanitära arkitektur som uppstod som en följd av den humanitära reformen. Målsättningarna har delvis uppnåtts. Finlands agerande har varit

aktivt och präglats av sakkunnighet. Hjälporganisationerna och givarsamfundet har huvudsakligen en positiv bild av Finland som biståndsgivare och som humanitär aktör. En förutsättning för att den rådande situationen skall kunna bevaras är att de nuvarande personalresurserna och sakkännedomen tryggas inom enheten för humanitärt bistånd.

Finlands humanitära bistånd utgör en integrerad del av hela biståndssystemet och kan vara effektivt bara om hela systemet fungerar på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det finns tillräckligt med information om biståndsprogrammets omedelbara resultat. Däremot är uppföljningen av verksamhetens effekter mindre regelbundet och täckande. Hjälporganisationerna har emellertid insett vikten av att följa upp även effekterna och fäster nu uppmärksamhet på att förbättra även denna del av sin uppföljning.

Det finns svagheter i evalueringen av det humanitära biståndet men det samma gäller även utnyttjandet av evalueringens resultat. Till exempel deltar FN-organisationerna i systemomfattande evalueringar men resultaten av dem behandlas inte i organisationernas styrelser. Eftersom rekommendationerna av evalueringarna är viktiga såväl för utvecklandet av hela det internationella humanitära systemet som av de enskilda organisationernas verksamhet, borde styrelserna ha till sitt förfogande verktyg, med vars hjälp de kunde systematiskt främja och följa upp implementeringen av evalueringarnas rekommendationer. Generellt sett borde tyngdpunkten i evalueringsarbetet riktas mot verksamhetens effekter och fokusera mera på biståndets slutliga mottagare.

Utvecklingen av det humanitära biståndssystemet har till alla delar inte framskridit på ett önskat sätt. För att få en bättring till stånd fattade hjälporganisationerna våren 2011 beslut om åtgärder för att effektivisera biståndet.

Som en del av revisionen publicerade Statens revisionsverk i mars 2011 en utvärderingssyntes om det internationella humanitära biståndet. Syntesen ger en bild av biståndssystemets starka och svaga sidor och dess utvecklingsbehov och förmedlar sålunda information även om biståndets effektivitet och verkningar.

De senaste årens stora humanitära kriser har påvisat hur viktigt det är att stärka sambandet mellan preventiva åtgärder, katastrofhjälp och återhämtning ur kriser. I stället för att lindra pågående kriser borde tyngdpunkten i biståndet flyttas till att förhindra dem.

Enligt uppskattning sparar varje euro som satsas på förebyggande åtgärder fyra euro i katastrofbistånd. Som ett led i operationaliseringen av kontinuumprincipen har man vid utrikesministeriet fattat beslut om att minimeringen av naturkatastrofrisker integreras i Finlands utvecklingssamarbete. Stödandet av övergångsfasen efter konflikter är ännu inte lika systematiskt. Ett bättre koordinering av humanitärt bistånd och övrigt utvecklingssamarbete förbättrar hela verksamhetens effekter och främja hållbar utveckling.